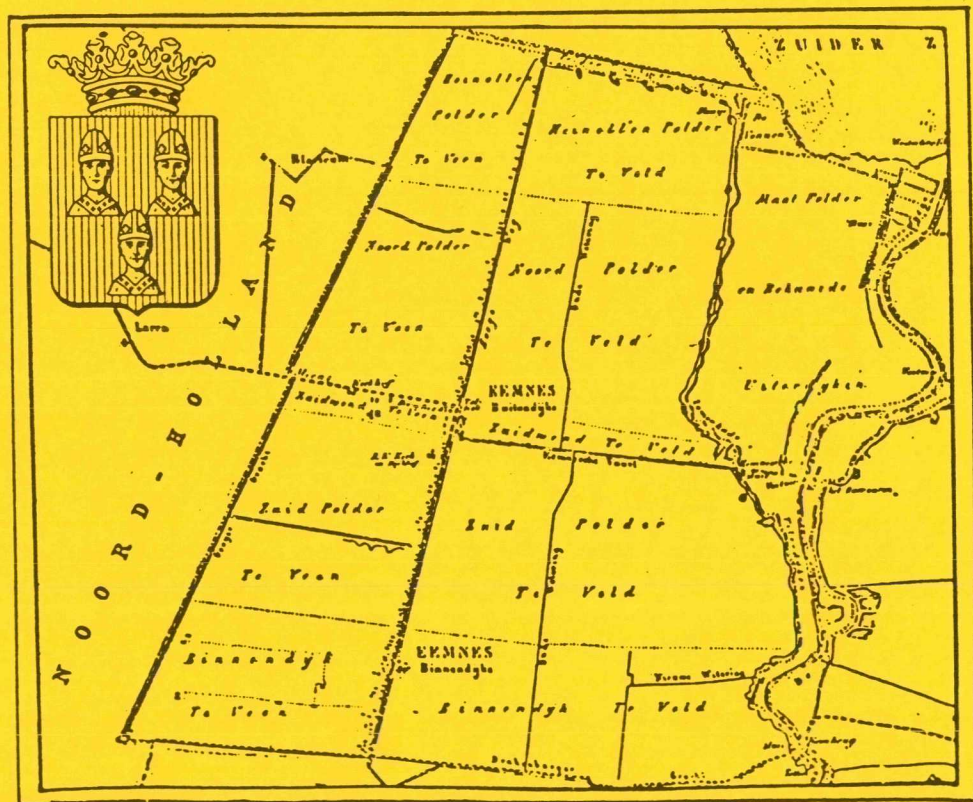
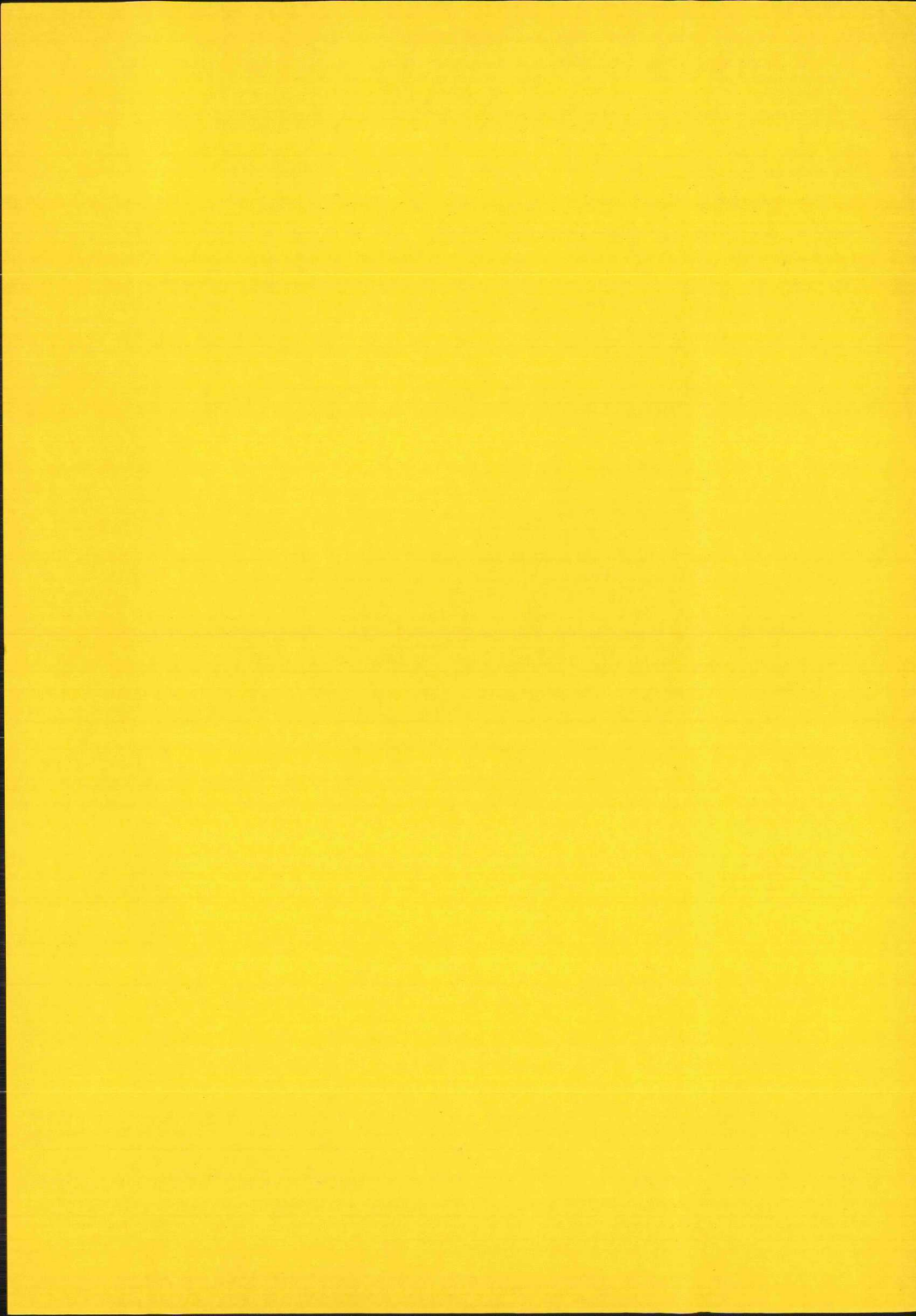

1986
JAARG 8
No 4

Verschiјnt viermaal per jaar

Voorzitter	A.M. Veth, Raadhuislaan 51
Vice-voorzitter	J.V.M. Out, Raadhuislaan 87
Penningmeester	H.H.M. van Roij, Hasselaarlaan 15
Sekretaris	J. de Roos, Torenzicht 38
Lid	R.G. Kes, Ploeglaan 20

Kontributie HKE f 15,-- per jaar
Amro-bank Eemnes
rek. nr. 45.89.86.577
Girorek. nr. 2080362

Ledenadm.: B.van Wijk-Blom, Raadhuislaan 39
(tel.nr. 14689)

Redactie : B. van Raay, (tel. 86594)
H.H.M. van Roij (tel.12531)

Nieuw boekje over Eemnes	130
Speciale dia-avonden rond de boeken van Meester V.d. Schaft	131
De schoolmeester 'Jan Vos'	132
Merkwaardigheden 2	141
Werkgroepen	142
De oudste grafstenen op de Algemene Begraafplaats te Eemnes	142
Wie doet er mee?	
Wie weet er van?	158
Bibliotheek van de Historische Kring Eemnes	159
Van de redactie	168

HKF-129

Nieuw boekje over Eemnes.

Na de succesvolle uitgave van het boekje 'De Kerkstraat' dat binnen de kortste keren uitverkocht was, verschijnt binnenkort het tweede deeltje in onze Eemnesser serie. Eind januari zal het boekje 'De Kerk in 't Midden', met als ondertitel: '6 eeuwen katholiek Eemnes' van de drukpers rollen. Het is geschreven door Jan Out en de verkoopprijs zal f 10,- bedragen.

Ofschoon de titel zou vermoeden dat het boekje alleen interessant zou zijn voor katholieke Eemnessers, wijst de inhoudsopgave al dadelijk op het tegendeel. In de eerste hoofdstukken wordt de vóór-reformatische geschiedenis van de Nicolaaskerk van Buitendijk en de Pieterskerk ('t Dikke Torentje) van Binnendijk verteld. Ook de verwickelingen rond de reformatie, de verhouding tussen protestanten en katholieken in de jaren daarna en de moeilijkheden rond de 'teruggave van de kerken' in de Franse tijd komen aan bod.

De bouw van de huidige katholieke kerk, in het midden van de toenmalige gemeente (halverwege de Wakkerendijk/Meentweg, vandaar de titel 'De Kerk in 't Midden', wordt uitvoerig verhaald. En voor de katholieken zijn de ruim 60 illustraties vooral bij de laatste hoofdstukken geweldig leuk. Bij vele gelegenheden (pastoorsteften, priesterwijdingen, kerkelijke plechtigheden) staan tientallen parochianen op de foto (koren, bruidjes, misdienaars, bedevaartgangers enz.). Een zo volledige mogelijke lijst van alle priesters, die hier werkten en één van (zo mogelijk) alle Eemnesser priesters en religieuzen (zusters, paters, broeders) staan achter in het boekje.

De laatste hoofdstukken in het boekje beschrijven de jaren van het 'Rijke Roomse Leven', waarin vele organisaties geboren werden als de A.B.T.B en de K.P.J., en de recente jaren tot 1985.

Als voorbeeld van de illustraties is hier een foto afgedrukt van het feest bij gelegenheid van de priesterwijding en eerste H. Mis van Kees Morren. Bij het feest in het Verenigingsgebouw werden diverse toneelstukjes opgevoerd. De kleinsten speelden 'De Poppenkraam'. We zien op deze foto, die bij de Mariaschool gemaakt

werd:

(van links naar rechts, steeds achter beginnend)
Greetje Töller, Jopie Fokken; Annie Fecken, Rietje Eek
en Leen Hilhorst; Alie Kuyer en Sjaantje de Gooyer;
? en Jannie van de Hengel; Jopie Fecken en Jans (Jopie)
van Wegen; Miep Nagel ? en Gerda Fecken; José de Groot;
Tiny Wouters en Truus Hoogeboom; Gradje Brouwer en
Marietje Groen (juli 1944).

Speciale dia-avonden rond de boeken van Meester V.d. Schaft.

Meester Van der Schaft was onderwijzer aan de Eemnesser Bijbelschool van 1933 tot 1946. In die periode heeft hij twee albums aangelegd met vele foto's, ansichtkaarten krantenknipsels en andere informatie.

Hiermee geeft hij in zijn boeken een uniek beeld van het Eemnes uit de periode 1900 - 1945.

In maart van dit jaar heeft Henk van Hees deze albums

gekocht op een veiling bij het Antiquariaat Beijers in Utrecht.

Om er zoveel mogelijk mensen van te laten genieten zijn een groot aantal foto's en ansichtkaarten op dia gezet door Wim Ket.

Met dit materiaal verzorgt de H.K.E. binnenkort enkele dia-avonden.

Ze zullen plaatsvinden op:

DONDERDAG 5 februari

DINSdag 24 februari

om 20.00 uur in het Hervormd Centrum, Torenzicht te Eemnes.

De technisch verzorging is in handen van Wim Ket en Henk van Hees zal de dia's van commentaar voorzien.

Omdat er veel belangstelling bestaat voor het materiaal van meester Van der Schaft, moet u voor deze avonden reserveren.

Dit kan gebeuren bij:

- Livia Lankreijer-van Eijle
Aartseveen 94, Eemnes, tel. 89198
- Bertie van Wijk-Blom
Raadhuislaan 39, Eemnes, tel. 14689
- Henk van Hees
Kerkstraat 15, Eemnes, tel. 89849

De schoolmeester 'Jan Vos'.

Eerder verscheen onder dezelfde titel een schrijven in dec. 1984, zie jaargang 6, no. 4.

In dit verhaal spelen twee personen een hoofdrol namelijk de heer H.A. Crommelin, inwoner van Haarlem en 's zomers het buiten 'Eemlust' aan de Wakkerendijk bewonende, en de in Hilversum geboren Jan Vos, schoolmeester aan de school in Eemnes-Buitendijk.

De nu volgende gegevens moeten gezien worden als een nuttige aanvulling op het eerder gepubliceerde.

Jan Vos stond in 1796 voor de klas in Eemnes-Buiten en onderwees er de lieve jeugd. Al snel na Jan's aanstelling ontstond een conflict tussen de schout en gadermeester (politiefunctionaris en belastingambtenaar) van de beide Eemnessen, de heer H.A. Crommelin enerzijds en de municipaliteit (gemeentebestuur in de Franse tijd) van Eemnes-Buiten anderzijds, met Jan Vos als inzet. Uit enige brieven betreffende dit conflict, gevonden in het oud-archief van de gemeente Eemnes, wil ik graag het een en ander verhalen.

Als eerste uit een brief d.d. jan. 1797 van de heer A.H. Crommelin in kwaliteit van schout van Eemnes-Buiten en gericht aan het provinciaal bestuur van Utrecht. In de aanhef spreekt hij over de gelukkige omwenteling van zaken in den jare 1795 (inval der Fransen) en de nu grondwettelijk verplichte publieke examens voor aspirant schoolmeesters.

De rooms-katholieke Jan Vos is na zo'n examen op 16 maart 1796 in Eemnes-Buiten aangesteld. Het gemeente-bestuur heeft in haar vergadering van 23 december 1796 het tractement vastgesteld en dit ten laste van het dorp verhoogd tot een bedrag van twee honderd gulden.

De heer Crommelin voelt zich hier danig bezwaard over en brengt dit vrij duidelijk, zij het wat breedspakig over. In zijn schrijven stelt hij, zich niet te willen bemoeien met de wijze van verkiezing of de bijzondere persoonlijke verdiensten van Jan Vos. Maar hij voelt zich wel verplicht even te reageren. En er wordt dan door de heer Crommelin heel fijntjes opgemerkt dat hij zo zijn bezwaren heeft i.v.m. de schrijfwijze van Jan Vos en hij meent dat deze geenszins voldoende is om de zo talrijke dorpsjeugd in die edele en nuttige kunst behoorlijk te kunnen onderwijzen.

Betreffende het tractement vindt hij, dat dat in geen verhouding staat met dat wat de vorige schoolmeester verdiende. Hij stelt de heren in Utrecht ervan in kennis dat dit honderd twee en veertig gulden bedroeg en dat de vorige schoolmeester, de hervormde godsdienst toegedaan zijnde, voor dat bedrag ook nog eens in de verschillen-

de kerkdiensten de functie van voorlezer, voorzanger, koster, enz. verrichtte. Aan het tractement van de vorige schoolmeester droeg de kerk jaarlijks honderd en zeventien gulden bij, terwijl het dorp een aanvulling verstrekke van vijfen twintig gulden uit de dorpskas. Terecht constateert de heer Crommelin dat hij hier niet stilzwijgend aan voorbij mag gaan. En hij legt dan uit hoe Eemnes-Buiten aan zijn inkomsten komt, of misschien beter gezegd geen noemenswaardige inkomsten heeft. Er worden n.l. geen dorpslasten (gemeentelijke belastingen) geheven van de dorpelingen, zegt hij.

Ik waag dit te betwijfelen, want in het oud archief bevinden zich de zogenaamde verpondingslijsten van 1760 tot 1806, waarin keurig vermeld wordt wat de bewoners van Eemnes-Buitendijk jaarlijks aan belasting op consumptieve goederen moesten betalen (denk in dit verband aan onze BTW.)

De heer Crommelin gaat dan verder en zegt in zijn brief dat de enige inkomsten zijn, die van de landerijen binnen de polder gelegen.

Ze bedragen 15 stuivers per morgen over het binnenland en 30 stuivers over het maatland, voor welke heffing het gerecht Eemnes-Buiten op 20 februari 1720 toestemming kreeg van het provinciaal bestuur om dit te innen. Met andere woorden blijkt hieruit dat de dorpelingen alléén bijdragen aan de dorpskas, voor zoverre zij grond in bezit hebben of gebruikers van landerijen zijn (pachters of huurders). Maar velen, en wel het grootste deel van de landbezitters, wonen elders en kunnen dus geen Eemnesser inwoners genoemd worden.

De heer Crommelin vindt het dan ook volstrekt ongerijmd dat de grond-vergadering (het gemeentebestuur) wiens leden voor het grootste gedeelte geen bezitters of gebruikers van grond en landerijen zijn en dus niet bijdragen in de dorpskas, zich wel het recht toeëigenen over de gelden van de dorpskas willekeurig te beslissen. De heer Crommelin, die in zijn kwaliteit van gadermeester jaarlijks rekening en verantwoording wegens de ontvangst en uitgaven van het gerecht Eemnes en de gecommiteerden uit de gezamenlijke landbezitters aflegt en die betaler der tractementen is, voelt zich dan ook danig bezwaard.

Hij richtte zich eerder met een schrijven tot het gemeen-

134- HKE

tebestuur en verzocht hen hem een copy van de notulen te doen toekomen, metdaarin de motivatie die tot deze beslissing had geleid. Het gemeente-bestuur echter nam niet de moeite hem te antwoorden.

Dit was de reden dat de heer Crommelin zich nu maar tot de Hoge vergadering in Utrecht wendde om ten eerste het comité tot publiek onderwijs over de provincie en stad Utrecht (tegenwoordig de inspecteur over het Basis-onderwijs) te gelasten zich te informeren omtrent de vereiste capaciteiten van de eerder genoemde schoolmeester Jan Vos. En indien dit eens niet voldoende zou zijn kon hij, Jan Vos, dan alsnog examen doen op 18 augustus a.s. (1797).

Ten tweede stelde hij dat de door hetzelfde comité aangestelde schoolmeester een zodanig tractement moet worden gegeven overeenkomstig met het gewicht en de arbeid van die post.

De heer Crommelin stelt verder, dat eindelijk eens door de Hoge vergadering gedecreteerd moet worden in hoeverre het de dorpelingen of ingezetenen in hun kwaliteit van stemgerechtigden geoorloofd is over de algemene dorpskas te beschikken.

'Dit met het oogmerk dat er een zodanige vaste bepaling komt dat ik op een behoorlijke wijze de financiële rekening en verantwoording kan doen.' Is getekend H.A. Crommelin.

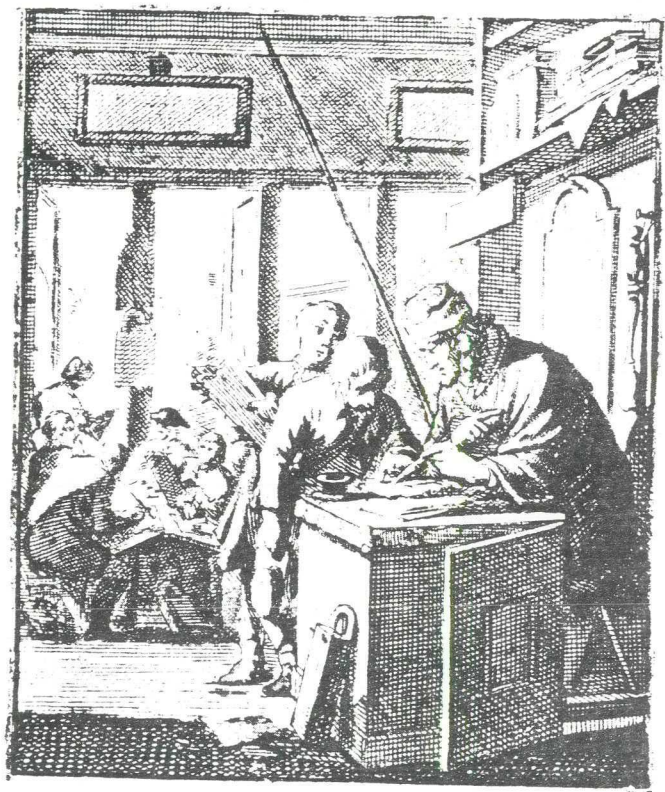
Het kan niet anders dan dat de municipaliteit van Eemnes-Buiten kennis heeft gekregen van de inhoud van de brief die de heer H.A. Crommelin eerder aan het provinciaal bestuur van Utrecht zond. Men gaat dan in de verdediging en pareert, met een aanval in de vorm van een brief, gedateerd 1 februari 1777, gericht aan het comité van algemeen welzijn 's Lands van Utrecht (een commissie uit het provinciaal bestuur te Utrecht).

De brief begint met de woorden:

'Gijlleden vraagt ons bericht op het verzoek door de Schout van dit dorp aan het provinciaal bestuur gedaan, waarop wij de eer hebben u het volgende te berichten: De fungerende schoolmeester Jan Vos heeft ons om verhoging van zijn tractement verzocht, omdat het tractement en schoolgeld slechts drie gulden per week be-

MENSELYK BEDRYF. 129
DE SCHOOLMEESTER.

Maak medicyn Niet tot fenyn.

Door letterkonst, zo hoog verheven,
Is ons veel nut en heil gegeven,
Dat ons de weg ten hemel toont:
Maar, om het schuim van 't goud te scheiden,
Is 't misbruik deezer konst te myden,
Op dat de wysheid ons beкроont.

15

PSALM

De schoolmeester. Gekleurde ets door Jan Luyken. Atlas van Stolk nr. 3017^{IV}.

droeg, daar die dorpelingen die zich in het huidige beleid niet hebben kunnen vinden hun kinderen in het geheel niet, of elders naar school stuurden.

Zo hebben wij, municipaliteit, na rijpelijk beraad en van de billijkheid van het verzoek overtuigd zijnde, besloten aan dit verzoek te voldoen.'

Mede zal aan deze beslissing het feit ten grondslag gelegd hebben dat het aantal kinderen dat de 'Buitendijkse' school verliet een doorn in het oog van Jan Vos was, daar dit voor hem een belangrijke inkomstenderving betekende. Daarom vroeg hij een tractementsverhoging.

Maar wie sputterde tegen? De heer Crommelin!

De municipaliteit schrijft dan letterlijk:

'hetgeen wij in soortgelijke gevallen wel gewoon zijn; met onwillige honden is het slecht hazen vangen.'

Dit dan aan het adres van de heer Crommelin, die de wetmatigheid van de genomen beslissing bestrijdt en stelt dat dit voorbehouden moet zijn aan het comité tot publiek onderwijs (schoolbestuur).

Voor alle zekerheid slaat de municipaliteit het schoolreglement er op na en gaat te rade bij enige leden van het comité tot publiek onderwijs. Zij verzekeren de municipaliteit in deze rustig door te gaan. Te meer, daar bij het eerste artikel van het zevende hoofdstuk gezegd wordt: het tractement zal vooralsnog bepaald blijven en betaald worden op den ouden voet. (ondanks de veranderingen die de Franse tijd met zich meebracht) Het kan niet anders dan dat bij de aanvang van de Franse tijd en de hervorming van het schoolwezen, grondwettelijk bekrachtigd een uitzondering gemaakt werd wat betreft de salariëring. Dit bleef uitdrukkelijk in handen van de municipaliteit

Afijn, de municipaliteit heeft de stemgerechtigde burgers toen opgeroepen en met eenparigheid van stemmen werd de zaak beklonken op tweehonderd gulden als jaarlijks tractement.

Er volgt dan nog een hele uiteenzetting over de dorpskassen over het feit wie daar zeggenschap over heeft.

Het zit de municipaliteit hoog, dat de requestrant (H. A. Crommelin) zegt dat aan hem vanwege zijn ambt geen copie uit de notulen is overhandigd. De kwestie was echter dat de heer Crommelin het niet belangrijk vond

Het overhoren van leerlingen. Ets van
A. van Ostade, 17de eeuw.
Rijksmuseum Amsterdam.

ter vergadering te komen, terwijl hij dat best had kunnen doen. Men schrijft:

'Daarom vinden wij het ongepast dat hij met dat verzoek komt. Ja, wij vragen ons af, of men verplicht is ekstrakt van de notulen of van het gepasseerde te moeten doen toekomen aan hen die zich niet de moeite getroosten ter vergadering te verschijnen. Wij vroegen ons ook af, wat men wel moet denken en hoe te handelen met zulke burgers, die in zo'n hoge post geplaatst, de goede zaak tegen werken en in alle voorkomende gelegenheden een willekeurig gezag aanmatigen.'

De brief vervolgt dan met een opsomming, o.a. dat de requestrant aan het provinciaal bestuur voorstelt om het comité tot publiek onderwijs te gelasten om de schoolmeester Jan Vos te examineren en wel zo spoedig mogelijk:

'Het komt ons voor dat dit in strijd is met het vierde artikel van de publikatie van de 18e van oogstmaand (augustus). En dat dus dit voorstel niets anders kan betekenen dan te verijdelen dat Jan Vos gaat fungeren als schoolmeester.

De requestrant stelt vervolgens voor dat het comité tot publiek onderwijs aan de schoolmeester een tractement geeft evenredig met de zwaarte ervan.

Dit druist in tegen de letter van het eerste artikel van het zevende hoofdstuk van het schoolreglement.

Ten derde stelt de requestrant voor dat het provinciaal bestuur decreeteert in hoeverre het aan de dorpingen in hun kwaliteit als stemgerechtigden geoorloofd is over de dorpskas te beschikken. Hetgeen ons inziens in strijd is met het goede recht van de ingezetenen van dit dorp en niet minder met de heilige beginselen van vrijheid en met de plechtig erkende rechten van de burgers.

Daarom zijn wij van oordeel - zo besluit de brief van de municipaliteit- dat het request moet worden geseponeerd en van de hand gewezen.'

Gedaan te Eemnes-Buitendijk de 1e februari 1797.

Is getekend Jan Reijnierzen, secret.

Tot besluit kan gezegd worden dat het pleidooi van de municipaliteit ten gunste van Jan Vos gehonoreerd werd en het rekest van de Schout H.A. Crommelin door het provinciaal bestuur werd afgewezen.

Het verdere verloop van deze rel op het politieke front van Eemnes-Buiten was, zo las ik verder in de notulen, dat Jan Vos op 18 april 1797 ook nog eens geïnstalleerd werd als raadslid.

En hoe verging het de heer Crommelin zult u zich misschien afvragen?

Hij vond het nu echt welletjes en stelde zijn post als schout en gadermeester over de beide Eemnessen op bovengenoemde datum ter beschikking!*

Bij verder onderzoek in het oud-archief van Eemnes was het vrij goed na te gaan wat Jan Vos verdiende voor en na het vaststellen van zijn tractement:

1796 Den 4. oktober aan Jan Vos een half jaar tractement
verschenenden 1. oktober 1796. Betaald volgens kwi-

tantie Fl. 42-5-8.

Den 2. februari aan Jan Vos drie maanden tractement betaald volgens kwitantie Fl. 21-2-8.

Den 28. april aan Jan Vos een vierde jaars tractement volgens kwitantie betaald, verschenen den 1. april Fl. 50,-.-. **

1797 Den 30. juli betaald aan Jan Vos een vierde jaars tractement als schoolmeester verschenen den 30. juni, volgens kwitantie Fl. 50,-.-.

Den 18. sept. 1797 betaald aan Jan Vos als schoolmeester een tractement, verschenen half augustus 1797 volgens kwitantie Fl. 25,-.-.***

1798 17-4-1798 Ontslag van A. Boers schoolmeester van Eemnes. Den voormalige schoolmeester weder in zijn post hersteld.**** (Jan Vos?)

1799 Den 3. september ontvangen van Jan Vos voor het luiden Fl.2-2-.*****

Vanaf 2 september 1799 tot 1 november 1802 werd meester Baske genoemd als onderwijzer. Hij verdiende Fl. 200,- per jaar. Daarna kwam de oudgediende Pieter Langendijk weer voor de klas staan.*****

Wim Fecken.

Bronnen:

- * Oud Archief Eemnes, Inv. 1, 3-5
nr. 3 1795-1798 Resolutieboek van Eemnes-Buyten-
dijk, 9 maay tot 1798.
- ** O.A.E. Inv. 13 II comptabiliteit.
- *** O.A.E. Inv. 13 nr. 43.
- **** O.A.E. Inv. 1 nr. 4 (1798-1802).
- ***** O.A.E. Inv. 13 nr. 44.
- ***** O.A.E. Inv. 13 nr. 46.

Merkwaardigheden ② „De plank”

Laatst kwam mij in het blad „Nederlandse Historiën” een artikel onder ogen, dat „Toets der Lofflycker Bouwkonst” heette (20 jrg. no 1; febr. 1986; blz 25-28). De auteur, Frans van Geldorf, schreef daarin, dat in het verleden veel handwerklieden hun „visitekaartje” achter lieten na b.v. het schilderen van een kerk-toren. Hij gaf het volgende voorbeeld:

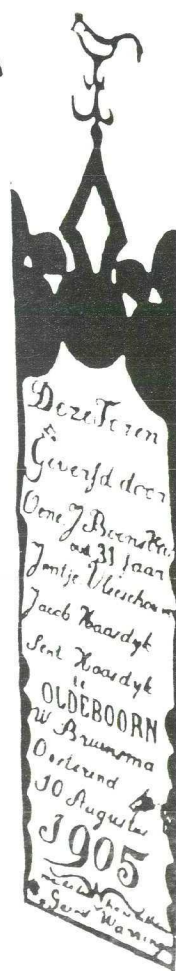
Ook in Eemnes is iets dergelijks bekend. In een aantekeningenboek betreffende de Eemnesser geschiedenis van de archivaris J.C.F. Baron d'Aulnis de Bourouill (no 1) schrijft deze (1898):

Op een plankenbord in het bezit van H. Perier, kastelein in de Lindeboom, staat het volgende uitbeeld:

„Als Hendrik Houtthuys overrekenet de kosten van den toore bouw en op zijn last wierd afgetekent de spits, zo als die weeze zouw, heeft Houtthuys, Burgemeester zijnde dit werk so als gij't hier ziet staen van weert doen timmere tot dat eynde en 't gedeckt door ~ P. D. Haan ~ Eemnes-Buyten ~ Anno = 1788 ~”

Wie weet waar dit bord gebleven is?
En wie kent meer van dit soort rijmen die op Eemnes betrekking hebben?
Graag reacties aan

Jan Out

Werkgroepen

Monumenten	J. de Roos,	Torenzicht 38	86303
Biblio/topografie	R.G. Kes	Ploeglaan 20	83764
Genealogie	H.v. Hees,	Kerkstraat 15	89849
Recent verleden	H.v. Hees,	Kerkstraat 15	89849
2e Wereldoorlog	J. Out	Raadhuisln 87	87153

De oudste grafstenen op de Algemene Begraafplaats te Eemnes.

Bij een bezoek aan de algemene begraafplaats aan de Laarderweg was opgevallen dat een aantal van de oudste grafstenen door verwerking, en misschien ook door de zure regen, zodanig waren aangetast dat de opschriften nog maar met grote moeite leesbaar waren.

Het zijn vooral de oudste liggende stenen die het meeste van de elementen geleden hebben.

Om de opschriften van de graven, die ter nagedachtenis van diegenen die hier begraven zijn aangebracht werden, niet verloren te laten gaan, zijn deze opschriften overgenomen en tot een overzicht gebundeld.

Bij het betreden van de begraafplaats, door het grote smeedijzeren hek, komen we op een breed pad dat de begraafplaats in twee delen verdeelt. Links van dit pad, op het voorste deel vinden we een aantal bijeenliggende graven, waarbij zich de oudste nu nog aanwezige grafstenen bevinden. (zie tekening). Daar er op dit deel van de begraafplaats niet meer begraven wordt, vanwege de ligging aan de weg, zijn grote delen in de loop van de tijd geruimd en liggen alleen de oudere eigendomsgraven op een klein deel bijeen.

Van deze graven dateert de oudste van 27 juni 1829.

Om de ontstaansgeschiedenis van de begraafplaats te reconstrueren moeten we nog wat verder terug in de geschiedenis.

Nadat Napoleon door een decreet op 12 juni 1805 bepaald had dat er niet langer in de kerken begraven mocht worden, werd er alleen nog gebruik gemaakt van de kerkhoven rond de kerk. Totdat de gemeente op 15 januari 1813 besloot tot het aanleggen van een begraafplaats 'gezien de kerkhoven alhier niet volkomen aan de wet voldoen en er een geheel nieuw nodig is'. Het besluit dat toen genomen werd om ondermeer een stuk grond voor f 50,-- te kopen en f 400,-- voor de aanleg te besteden, heeft blijkbaar geen doorgang gevonden. (1)

Want nadat het verbod om in de kerken te begraven, op 23 december 1813 weer werd opgeheven is men niet verder gegaan met de plannen voor een nieuwe begraafplaats maar ging men door met het begraven op het 'kerkhof'. Dit heeft geduurd tot 25 augustus 1827 wanneer de gedeputeerde staten van de provincie Utrecht, na een schrijven van de minister van binnenlandse zaken, besluiten: 'Dat van en met den 1e Januari 1829 het begraven van lijken in kerken, kapellen, bedepplaatsen hetzij publiek, hetzij aan gestichten of particulieren toebehorende, zal verboden blijven.' (2)

Er werd alleen een uitzondering gemaakt voor: 'Het begraven op kerkhoven in de gemeenten welke niet meer dan duizend (1000) zielen bevatten' en 'alwaar eene geschikte opene begraafplaats, hoezeer in de bebouwde kom dezelve gelegen, aanwezig is het begraven op die plaatsen bij voortduring voorlopig toegelaten is.' Omdat Eemnes, op dat moment meer dan duizend inwoners had moest er opnieuw uitgekeken worden naar een geschikte plaats. (3)

Er werd voorgeschreven dat de begraafplaats 'Ten minste 35 of 40 ellen (1 el= 1 meter) gelegen van de bebouwde kom der gemeente' moest worden aangelegd en 'van eene uitgestrektheid vijf maal groter dan de oppervlakte welke berekend wordt noodzakelijk tot het begraven der afgestorvenen in het tijdverloop van een doorlopend jaar.'

In de eerstvolgende raadsvergadering op Woensdag 26 september 1827 wordt dit punt op de agenda geplaatst en 'Omtrent welke men van rijpe overweging beslooten heeft:

1e Om een algemeen kerkhof aan te leggen op het bouwland toebehorende aan de kerk der Hervormde gemeente

van Buitendijk lopende langs de straatweg. Sijnde de gemeene steeg.

En dit tegen billijke schadeloosstellingte bepalen door onpartijdige lieden.

2e Om aan den actueele eigenaars der graven in de kerken tot schadevergoeding voor hunne verlorene eigendommen even so vele graven op het aan te leggen kerkhof over te geven.'

De kosten voor de aanleg werden nu op f 500,-- geschat en op de begroting voqr het jaar 1828 geplaatst. (4)
Op 1 januari 1829 wordt de nieuwe algemene begraafplaats in gebruik genomen zoals vermeld staat op het titelblad van het 'Register van begraven 1829-1919' waar we lezen:

Kerkhof der gemeente Eemnes

Register

Bevattende alle de graven benevens de namen (van) de eigenaren van deselve op genoemde kerkhof sedertden aanleg van het selven in het jaar 1829

In het jaar 1877 is dit register boek door Pieter Seldenrijk administrateur van het kerkhof ingevuld naar de oude gevonden notitie boekjes.

Dit register is het oudste nog aanwezige begraafboek. Van de hiervoor genoemde notitie boekjes is er tot op heden nog niet een terug gevonden. (5)

Dit register bevat een opgave van alle personen die in de genoemde periode op de algemene begraafplaats begraven zijn, waarbij de graven in rijen en grafnummers ingedeeld zijn. Bij de hierna volgende beschrijving van de teksten op de grafstenen is de nummering van dit register overgenomen en in bijgaande tekening op de betreffende plaatsen er bij getekend. (zie blz. 148)

De rijen, waarin de graven zijn ingedeeld, lopen van oost naar west in nummer op van 1 t/m 12.

Deze nummers zijn met enige moeite nog te lezen op de kleine stenen paaltjes die in het looppad, voor de rijen zijn aangebracht. In de rijen heeft ieder graf weer een eigen nummer gekregen, waarbij er vanuit het looppad van noord naar zuid is genummerd.

Langs de rijen lopend zien we op de eerste rij op plaats 3 een smalle, iets doorgezakte, met mos begroeide steen. Het metselwerk van een zijkant is voor een deel verdwenen en de met veel moeite leesbare tekst luidt:

Hier rust

E.Koelewijn Geb. Pas

geb. 1 apr: 1790

overl. 1 oct: 1847

S. Koelwijn

geb. 18 feb: 1786

overl: 20 sept, 1866

Dit graf is in 1847 door Steven Koelewijn aangekocht om zijn vrouw Evertje Pas in te begraven. Zij was de kleindochter van Harmen Gerritzoon Pas, de eerste van de molenaars-familie die van uit Neede naar Eemnes kwam. (6)

Evertje is geboren in Nederhorst den Berg als dochter van Gerrit Pas en Gerritje Romijn. Zij was op 8 november 1817 in Nederhorst den Berg gehuwd met Steven Koelewijn.

De metselaar Steven Koelewijn is in Bunschoten geboren als zoon van Frans Koelewijn, visser van beroep, en zijn vrouw Petertje Hartog.

Een paar rijen verder op rij Nr 6 liggen, op een klein stukje afstand van het looppad, twee lange smalle, op meerdere plaatsen gebroken stenen.

Zo te zien liggen beide stenen zonder ondersteuning direct in het zand en zijn door verwerking en verzakking gebroken. De voorste steen is de oudste nu nog aanwezige

grafsteen en is kort na het ingebruik nemen van de begraafplaats aangebracht.

De inscriptie luidt:

Rustplaats
van

Jan Jacob de Jongh

leeraar dezer gemeente

geb: den 27 dec 1803

overl: den 27 juni 1829

De kandidaat Jan Jacob de Jongh is op 9 september 1827 naar Eemnes gekomen, waar hij nog geen twee jaar als predikant zijn werk heeft mogen doen. Hij is in Enkhui-zen als zoon van Jan de Jongh en Grietje van der Velden geboren en was gehuwd met Johanna Margaretha Bakker, totdat hij op 25 jarige leeftijd kwam te overlijden en hier te ruste werd gelegd.

Hij werd opgevolgd door kandidaat Jan Jacob Akersloot, die op 22 november 1829 vanuit Nieuw Beijerland in Eemnes werd aangenomen. Johannes Jacob is de zoon van Gozeweius Gabrielus Akersloot en Adaivus Dankers. Ook hij dient de gemeente maar kort, want op 7 mei 1833 overlijdt ook hij al op 27 jarige leeftijd. En wordt begraven naast Jan Jacob de Jongh.

Slechts kort hierna overlijdt zijn zoon Gozeweius Gerardus Akersloot die in het zelfde graf als zijn vader wordt begraven.

Zijn weduwe, Bastiane Elisabeth Weijers overlijdt op 14 september 1836 en wordt bij haar man en zoon bijgezet zoals we op de steen kunnen lezen.

I I Akersloot

overl: 7 mei 1833

G.G. Akersloot

overl: 7 juni 1833

B.E. Wyers

huisvrouw van

I I Akersloot

overl: 14 sept 1836

Kijken we over deze stenen wat verder naar achteren dan zien we twee kleine rechtopstaande stenen met een ronde bovenkant in het gras staan. De eerste op plaats 6 heeft als opschrift:

Dekker

De naam Dekker is afkomstig van Pieter Dekker, een timmerman uit Hilversum. Hij was de zoon van Gerrit Frans Dekker en Grietje van Schaay. Pieter is op 12 mei 1871 in Eemnes gehuwd met Hanna van Paaschen, de weduwe van Willem Pas de timmerman. (7)

Zij hadden een zoon Teunis die in december 1882 werd geboren. Als Teunis op 3 mei 1884 overlijdt dan koopt Pieter graf 6 op rij 5, waar zijn zoon wordt begraven.

Als 18 jaar later, Hanna overlijdt dan is het de bedoeling dat zij bij haar zoon begraven wordt. Maar door een vergissing wordt zij niet op plaats 6 van rij 5 maar op plaats 6 van rij 6 begraven.

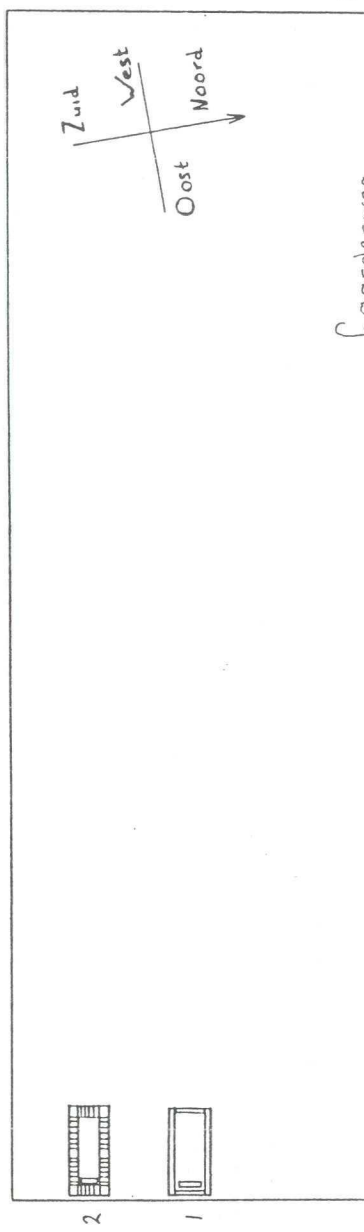
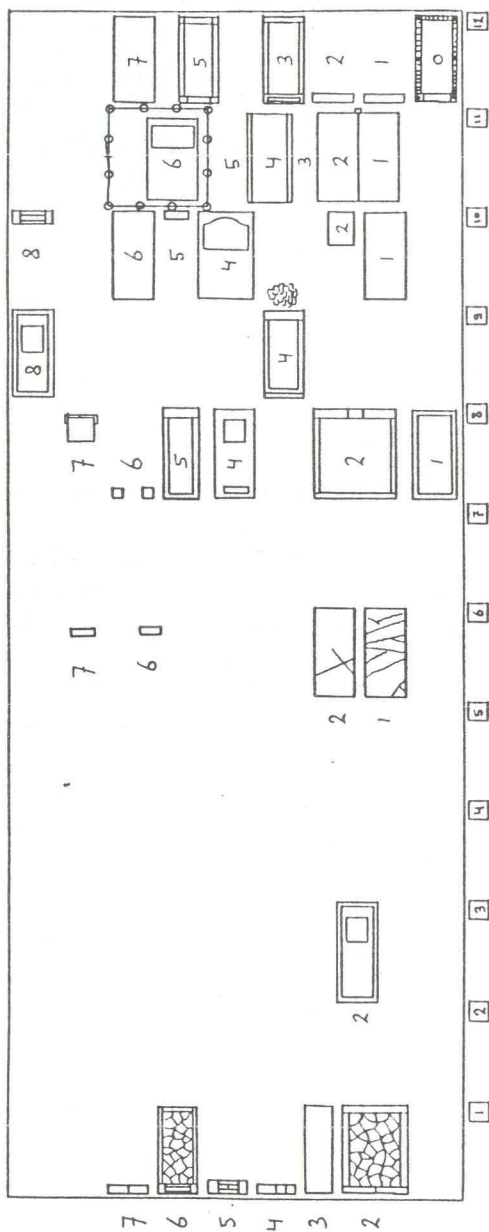
Ook nu is nog aan de stand van de paaltjes, waar de nummers van de rijen opstaan, te zien dat zo'n vergissing eenvoudig gemaakt kon worden.

De paaltjes staan tussen de rijen in, zodat het niet direct duidelijk is of de nummers op de paaltjes bij de rijen voor, of na het paaltje horen. Door van af de eerste rij te beginnen met tellen is te zien dat de paaltjes na de rijen staan.

Besloten wordt om het eigendom van graf 6 in rij 5 over te schrijven naar graf 6 rij 6 en het stoffelijk over-schot van zijn zoon Teunis ook naar dit graf over te brengen.

De tweede staande steen op rij 6 nr. 7 markeert de plaats waar Willem Pas de molenaar begraven ligt.

Willem was een neef van de eerder genoemde Willem en is op 30 november 1916 overleden. Hij is hier bijgezet bij zijn op 27 maart 1900 overleden vrouw Grietje van Essen. Zij was de dochter van Wulfert van Essen en Geertje Veld-

laarderweg

buur

huizen. (8)

Op de kleine steen staan alleen de initialen W.P.

Twee rijen verder op rij 8 plaats 1 ligt direct tegen het looppad een graf zonder steen, er rest alleen nog maar een met grind gevulde stenen rand zonder dat er te zien is of er een steen gestaan heeft.

Volgens het register is dit een graf van de erven Wenkenbach waarin in 1851 mejuffrouw Henriette Wenkenbach en in 1866 mejuffrouw Cornelia Wenkenbach zijn begraven. Zij zijn niet in Eemnes overleden, want zowel in 1851 als in 1866 werden er geen overlijdens van een Wenkenbach in de burgerlijke stand genoteerd.

De familie Wenkenbach heeft ook volgens het bevolkingsregister in de periode 1851-1866 niet in Eemnes gewoond.

In dezelfde rij op plaats 5 bevindt zich een staande steen waarin de volgende tekst is gebeiteld:

J.C. Wischhof
wed. E. v.d. Berg
geb. te Utrecht
29 mei 1817
overl. te Eemnes
21 aug. 1896

H. van Mansom
echtge. van J. Snel
geb. te Baarn
11 juli 1823
overl. te Eemnes
2 april 1907

Andries Albertus Adrianus Snel, ambtenaar der secretarie, koopt eind augustus 1896 dit graf waar de weduwe van Evert van de Berg, Johanna Clasina Wischhof wordt begraven. Johanna Clasina Wischhof was de dochter van Dirk Frederik Wischhof en Johanna Catharina Freher.

In dit zelfde graf wordt 11 jaar later de moeder van A.A.A. Snel genaamd Hendrikje van Mansem begraven. Het opschrift op de grafsteen is H. van Mansom, terwijl zij zowel in het begraafboek als in de overlijdensacte in de burgerlijke stand vermeld staat als Hendrikje van Mansem.

Zij was de echtgenote van Jan Snel, die op dat moment 79 jaar oud was, en de dochter van Andries van Mansem en Jannetje Mol.

Als laatste steen in deze rij, op plaats 7, ligt een kleine schuin aflopende steen op een fundering. Deze steen is zover afgesleten dat de tekst alleen nog maar

bij zonsondergang te lezen is. Dit is te verklaren door-
dat het licht van de ondergaande zon onder zo'n kleine
hoek over de steen valt, dat de over de steen strijkende
zonnestrallen achter iedere oneffenheid een lange scha-
duw werpen. Hierdoor is een ingegraveerde tekst, die bij
direct opvallend licht onleesbaar is, tijdelijk weer
leesbaar. Op deze manier is bij meerdere stenen de tekst
ontcijferd wanneer de stenen erg afgesleten waren.
Zo is dan toch nog te herkennen dat er heeft gestaan:

hier rust

W. v.d. Kuinder Hzn

oud gemeente ontvanger
van Eemnes
en zijne echtgenote

Joha. Van Mansom

De op 19 maart 1831 in Eemnes geboren Wiebe van de Kuin-
derwas, zoals de tekst op de steen al aangeeft, de zoon
van Hendrik van de Kuinder en Gerritje de Boer. Hij was
de eigenaar en bewoner van huize Bellevue, het latere
raadhuis, aan de Wakkerendijk 30. (9)

Hij is op 6 januari 1907 op 76-jarige leeftijd overleden
en begraven bij zijn op 4 mei 1905 overleden vrouw, Jo-
hanna van Mansem. De in Baarn geboren Johanna van Mansem
was een zuster van de al eerder genoemde Hendrikje van
Mansem en de dochter van Andries van Mansem en Jannitje
Mol.

Weer twee rijen verder op rij 10 plaats 1 vinden we een
grote liggende steen op een fundering met als opschrift:

H.A. van Ommeren
geb. Van den Biezen

overleden 18 september
1861

B. van Ommeren

geb. 6 juni 1812
overl. 22 dec. 1886
in leven gedurende 45 jaren
genees heel en verloskundige
te Eemnes

J. de Groot

na 38 jarige trouwe dienst
als huishoudster
in den ouderdom van 54 jaren
overleden
den 2 maart 1879

De weledele heer Barend van Ommeren, zoals er in het begraafboek vermeld staat, heeft dit graf in 1861 gekocht toen zijn vrouw Hendrika Aletta van der Biezen op 18 september 1861 op 60-jarige leeftijd was overleden. Zij was de in Utrecht geboren dochter van Dirk van der Biezen en Elisabeth Snoekeveld.

Barend van Ommeren (Bart volgens de burgerlijke stand) was geboren in Lienden. Niet alleen zijn vader, maar ook zijn moeder was een Van Ommeren. Hij was namelijk een zoon van Baldus Theodorus van Ommeren en Johanna van Ommeren.

Zijn huishoudster was Jannetje de Groot de in Baarn geboren en in Loosdrecht woonachtige dochter van Cornelis de Groot en Teuntje Kroon. Zij zal in Eemnes ook onder de achternaam van haar moeder bekend geweest zijn, want in het begraafboek vinden we de vermelding:

'rij X graf 1, overleden: 1879, Jannetje Kroon huishoudster van de heer B. van Ommeren.'

Achter deze grote steen ligt een kleine vierkante steen waarin alleen de volgende tekst is gegraveerd:

1861

A.W.H. Dijs

Dit is het grafschrift van de op 22 oktober 1861 overleden zoon van Arie Dijs en Elisabeth van der Veen, waarbij de letters A.W.H. staan voor Arie Willem Hendrik. Arie Dijs senior was van zijn vak metselaar en had in

Baarn gewoond. Hij was op 15 november 1810 in Baarn geboren als zoon van Philip Deijs en Maria van Randwijk en is tijdens zijn leven drie maal gehuwd geweest. Eerst met Christina Maria van Gelder, daarna met Aartje Pas en tot slot met Elisabeth van der Veen.

De tweede vrouw, Aartje Pas, was weer een tante van de twee eerder genoemde Willems Pas; zij was op 8 november 1851 in Eemnes met Arie Dijs gehuwd en al 4 jaar later op 26 juli 1855 op 48 jarige leeftijd in Eemnes overleden.

Als Arie Dijs op 1 juni 1875 overlijdt wordt hij hier bij zijn zoon begraven. Zijn derde vrouw, Elisabeth van der Veen, was uit Varik afkomstig waar zij als dochter van Willem van Veen en Hendrika van Londen was geboren. Zij is 73 jaar oud geworden en op 3 april 1896 in Eemnes overleden, waarna ook zij in dit graf is bijgezet.

Twee plaatsen verder op plaats 4 zien we een andere grote platte steen, iets breder dan de overige stenen, met in de bovenste helft de volgende inscriptie:

G. Wetsels

predikant te Eemnes Buiten

geb. 6 januari 1818

overl. 18 augustus 1880

en

zijne echtgenoot

A.C. Wetsels Geb.Otto

geb. 6 september 1826

overl. 19 november 1903

Gerhardus Wetsels was een in Meppel geboren predikant die in 1878 vanuit Austerlitz naar Eemnes-Buiten gekomen is. Hij was een zoon van Jan David Wetsels en Maria Catharina Kruideman. In de periode dat hij dominee in Eemnes Buiten was moet het met de zangkunst van de kerkangers niet erg best gesteld zijn geweest, want hij achtte het van groot belang dat:

'jonge mensen in de kerkzang worden onderwezen, daar het gezang in de kerk bij uitnemendheid slecht is, waarbij de wanklanken van dit ellendig zingen menigmaal de stichtelijkheid verstoren.' (10)

Na zijn overlijden in 1880 blijft zijn in Bodegraven geboren vrouw Anna Catharina Otto nog twee jaar in Eemnes wonen, waarna zij op 11 april 1882 naar Baarn vertrekt. Als zij in 1903 komt te overlijden wordt zij bij haar man bijgezet.

Naast dit graf staat een kleine staande steen met het eenvoudige opschrift:

Rierink

Dit graf is door de onderwijzer Harmanus Gerrit Rierink op 10 januari 1889 aangekocht om zijn een dag eerder overleden dochter Johanna Hendrika in te begraven. Hermanus Gerrit Rierink was tussen 1883 en 1890 hoofd van de school met den Bijbel in Eemnes-Buiten. Hij was afkomstig van Hommerts en gehuwd met Johanna Hendrika Schuite.

Hiernaast ligt een graf dat is afgedekt met een grote liggende steen zonder inscriptie. Volgens het begraafboek is dit de laatste rustplaats van mevrouw Duif geboren Bangerts, woonachtig te Laren. Zij was de echtgenote van de heer Johannes Duif die dit graf op 20 juni 1890 heeft aangekocht. Omdat de familie niet in Eemnes woonde zijn hier verder geen gegevens over deze familie beschikbaar.

De volgende rij begint met twee aaneengesloten graven van de familie Hooft Graafland. Ook deze familie was afkomstig uit Laren. De beide graven dragen het volgende opschrift:

H.G. Hooft Graafland

geb. 31 jan. 1860
overl. 28 april 1888

J.H. Hooft Graafland

geb. 12 sept. 1829
overl. 23 maart 1892

H.C. Hooft Graafland

geb. 17 aug. 1864
overl. 18 oct. 1867

H.A.G.E. Hooft Graafland

geb. 11 jan. 1858
overl. 12 sept 1882

Wed. Hooft Graafland
Koelewijn

geb. 19 mei 1831
overl. 26 jan. 1901

E.F. Hooft Graafland

geb. 21 juli 1867
overl. 26 jan. 1896

De op de eerste steen genoemde weduwe Hooft Graafland-Koelewijn is de uit Eemnes afkomstige Gerritje Koelewijn, de dochter van de eerder genoemde Steven Koelewijn en Evertje Pas.

Dat er aan het einde van de vorige eeuw veel (protestantse) inwoners uit Laren in Eemnes begraven werden wordt door dr. W. Sleumer in zijn boek: 'Eemnes, randgemeente van het Gooi' verklaard door dat er weliswaar in Laren een R.K. en een algemene begraafplaats waren, maar dat er voor de algemene begraafplaats veel minachting bestond omdat er zelfmoordenaars begraven werden. (11)

Plaats 4 in rij 10 wordt ingenomen door een derde grote liggende steen met als inscriptie:

Van Merkestijn

Op deze plaats werd de op 21 januari 1888 overleden Frans Koelewijn begraven. Hij was een ongehuwde zoon van de eerder genoemde Steven Koelewijn en Evertje Pas. Om te verklaren hoe het komt dat deze steen het opschrift Van Merkestijn draagt, is het nodig om even stil te staan bij de ruimte die nog over is tussen de stenen op plaats 2 en 4. Dit is de plaats waar het graf van Gijsbert van Merkestijn heeft gelegen.

De heer Gijsbertus van Merkestijn was van 13 september 1834 tot aan 14 november 1885 de onderwijzer van de openbare school van Eemnes Binnen. Het was op deze laatste datum dat hij zijn ontslag heeft aangevraagd. (12) De uit Wijk bij Duurstede afkomstige onderwijzer was de zoon van Dirk van Merkestijn en Geertje van Nemert.

Hij heeft niet zo lang van zijn pensioen mogen genieten, want ruim een maand later, op 21 december 1885, kwam hij in Eemnes op 74-jarige leeftijd te overlijden.

Zijn uit Leeuwarden afkomstige vrouw, Clara Schaap van

der Meulen, de dochter van Johannes Schaap van der Meulen en Sara Struiving, was al 5 jaar eerder op 8 augustus 1880 overleden en was ook hier begraven.

Zij hadden ondermeer twee dochters Henrietta Johanna en Johanna Louisa van Merkestijn. Henrietta vertrekt na het overlijden van haar vader op 13 mei 1886 naar Leeuwarden. Als zij ruim twee jaar later, voor 14 november 1890 overlijdt, dan wordt een mogelijkheid gezocht om haar naast haar vader te begraven. Haar zuster Johanna Louisa regelt het nu zo met de nabestaanden van Frans Koelewijn dat er een ruiling kan plaatsvinden tussen de graven op plaats 4 en 5. Het graf op plaats 5 was eigendom van de familie van Merkestijn en de stoffelijke resten van Frans Koelewijn worden nu hier naar toe overgebracht, waardoor de grafruimte op plaats 4 vrij komt om Henrietta Johanna te kunnen begraven.

Op de laatste plaats in deze rij ligt een door een hekwerk omgeven grote platte steen, met de tekst:

hier rust

Carel Hendrik Meijer

geb. 9 oktober 1845 - overl. 20 juli 1892

Carel Hendrik Meijer heeft niet in Eemnes gewoond en is ook niet in Eemnes overleden. Slechts de aantekening dat zijn vrouw op 23 juli 1892 dit graf heeft gekocht berust in het oud archief van Eemnes.

Op de laatste rij van dit oudste deel van de begraafplaats bevinden zich over het algemeen graven van recentere datum.

Een van de oudste is het graf op plaats 1 waar een staande steen het volgende opschrift draagt:

Hier Rust
onze geliefde echtg.
en vader

Wiebe
v.d. Kuinder

geb. 17 juli 1855
overl. 19 maart 1901

en onze moeder

Rijkje v.d. Kuinder
Spelt

geb. 25 maart 1856
overl. 9 aug. 1912

Wiebe v.d. Kuinder was bakker in Eemnes-Binnen op Wakkerendijk 236. (13)

Hij volgde daar zijn vader, Frans van de Kuinder op en heeft de rest van zijn leven het bakkersvak hier samen met zijn vrouw uitgeoefend. Rijkje Spelt was de uit Baarn afkomstige dochter van Jacob Spelt en Rijkje Kreuger.

Dat zijn vrouw ook in het bedrijf actief is geweest blijkt uit de aantekening bij haar overlijden, waar zij als broodbakster vermeld staat. Zij heeft dus blijkbaar na het overlijden van haar man het bedrijf, samen met haar zoons, voortgezet. De overlijdensdatum van Wiebe van de Kuinder op de grafsteen is in tegenspraak met de overlijdensacte in de burgerlijke stand waar als datum 20 maart 1901 genoemd wordt. De hierbij vermelde tijd van overlijden, half een, zalwel oorzaak van het verschil zijn geweest.

Tot zover een overzicht van de oudste grafstenen. Dit is geen volledige opsomming van alle nu nog aanwezige stenen. Alleen die stenen die tussen het openstellen van de begraafplaats, en globaal genomen de eeuwwisseling geplaatst werden, zijn hier genoemd.

Een volledig overzicht kan op verzoek worden verkregen bij:

Wiebe van IJken,
Everserf 20,
3755 VK Eemnes.

1. Zie ook HKE jaargang 5 nr. 3
2. Provinciaal-blad van Utrecht nr. 57, besluit van 25 augustus 1827 nr. 14
3. Volgens Dr. A.J. Maris: 'Eemnes', blz. 83, telde Eemnes Buiten in 1811 al 1148 inwoners
4. Oud archief Eemnes, ingekomen stukken 1827, notulen van de raadsvergadering van 26 september 1827
5. Oud archief Eemnes
6. Zie ook HKE jaargang 7 nr. 3
7. Zie ook HKE jaargang 7 nr. 3
8. Zie ook HKE jaargang 7 nr. 3
9. Zie ook HKE jaargang 4 nr. 4
10. Jaargids hervormde gemeente Eemnes Buiten 1980 blz.9
Zie ook: 'Een eeuw christelijk onderwijs in Eemnes' blz. 9
11. Dr. W. Sleumer Tnz: 'Eemnes, randgemeente van het Gooi' Onderzoek naar de levensomstandigheden der bevolking van plattelandsgemeenten, in opdracht van de stichting maatschappelijk werk te plattelande. Stichting Universitaire uitgaven, bij C. Hafkamp, Amsterdam 1950

Hij citeert dr. J.F. van Hengel: 'Geneeskundige plaatsbeschrijving van het gooiland.' 's-Gravenhage 1875, blz. 149
12. Zie ook HKE jaargang 5 nr.3
13. Zie ook HKE jaargang 4 nr. 4

Wie doet er mee?

Wie weet er van?

Rubriek waarin staat met welke onderzoeken en projecten onze leden bezig zijn. Iedereen die erin geïnteresseerd is om mee te doen of die kan helpen aan materiaal, kan kontakt opnemen met de desbetreffende personen.

Leo Lamers, Ruiterskamp 42, Eemnes, tel. 89763
is bezig met:

- alles wat te maken heeft met paviljoen 'Larenberg' te Laren NH.
-

Bertie van Wijk-Blom, Raadhuislaan 39, Eemnes, tel. 14689
is bezig met:

- Het Huis Ruijsdael (Blaricum)
 - De familie Hagen in Eemnes.
-

Ria Stoutenburg-Vos, Wakkerendijk 118, Eemnes tel. 11640
is bezig met:

- De familie Van Stoutenburg in Eemnes.
-

Henk van Hees, Kerkstraat 15, Eemnes, tel. 89849
is bezig met:

- De geschiedenis van het amateurtoneel in Eemnes.
-

Wiebe van IJken, Everserf 20, Eemnes, tel. 89367
is bezig met:

- Onderzoek naar de Leeuwenpaal (grenspaal Holland-Utrecht bij Eemnes)
 - Uitwerking van het Armenboek van de gemeente Eemnes (1637-1769)
-

Koen Suijk Jr, Groot Barlaken 76, 1851 GD Heiloo,
tel. 072-331665
is bezig met:

- De familie Suijk in Eemnes.
-

Livia Lankreijer, Aartseveen 94, Eemnes, tel. 89198
is bezig met:

- Alles wat te maken heeft met mutsen en klederdrachten die vroeger in Eemnes werden gedragen.
Wie helpt mee inventariseren?
-

Wiebe van IJken, tel. 89367

Bertie van Wijk-Blom, tel. 14689

Henk van Hees, tel. 89849

zijn bezig met:

- het aanleggen van een verzameling bidprentjes van mensen die in Eemnes gewoond hebben. U kunt ons al een plezier doen, wanneer u de mogelijkheid geeft om kopietjes te laten maken van uw oude bidprentjes.
-

Bibliotheek van de Historische Kring Eemnes

Hieronder vindt u een overzicht van wat er in de HKE-bibliotheek voorhanden is aan boeken over Eemnes, boeken over andere plaatsen, boeken van algemene aard en tijdschriften. Tevens wordt een opsomming gegeven van boeken - niet in de HKE-bibliotheek- die interessant zijn voor de kennis omtrent Eemnes en omgeving.

1. In de HKE-bibliotheek:

1.1. Boeken waarin Eemnes voorkomt:

o De Schaapherder, J.F. Oltmans.

Eén van de belangrijkste historische gebeurtenissen van Eemnes, de verwoesting in 1481, is door Oltmans in zijn boek De Schaapherder verwerkt. Hij verhaalt de strijd tussen Jan van Schaffelaar en Perrol met de Rode Hand. Perrol heeft zich in Eemnes verschanst en wil van daaruit plundertochten ondernemen. Hij rooft Maria, de bruid van Jan van Schaffelaar. Deze wil tegen Eemnes optrekken. De stadhouder van Holland tracht hem hiervan te weerhouden, doch als dit niet lukt besluit hij Jan van Schaffelaar te helpen. Het

boek geeft vervolgens een beschrijving van de gevechten ter hoogte van de St. Nicolaaskerk. Eemnes wordt veroverd en verbrand, maar Perrol blijkt met Maria te zijn ontvlucht.

- o Beeld van Eemland, E. Heupers (1968); in bruikleen van de Mariaschool.
Dit boek biedt een uitvoerig overzicht van vroegere volksgebruiken in Eemnes en andere plaatsen in het Eemland.
- o De Ambachtsheerlijkheden van de beide Eemnessen (1714-1922), J.V.M. Out.
- o De Beide Eemnessen, uitgave van de Stichting Tussen Vecht en Eem (1986)
- o Mariaschool, van kleuterschool tot basisschool (1875-1985)
- o Honderd jaar Katholiek onderwijs in Eemnes (1975)
- o Van Schuurkerk naar Waterstaatskerk, J.V.M. Out (1979)
Katholiek Eemnes na de reformatie, 1580-1845
- o Een eeuw christelijk onderwijs in Eemnes (1882-1982)
- o Ds Harmen Doornveld (1839-1923)
Predikant te Eemnes-buiten van 1882-1884
- o Kerkstraat Eemnes (1984)
Lustrumuitgave, met beschrijvingen van historische panden aan de Kerkstraat, en van de Nederlands Hervormde Kerk.
- o De oorlogsjaren '40-'45 op de Wakkerendijk 116, Eemnes; A.M. van Klooster
- o Tagesbuch eines deutschen Juden im Untergrund, Julian Castle Stanford.
Verhaalt onder andere hoe Daniël van Hoepen, oud gemeente-secretaris van Eemnes, het echtpaar Schloss van 1942 tot 1945 voor de bezetters verborgen hield.
- o Eemnes, dr. A.J. Maris (1947)
De rechtsgeschiedkundige ontwikkeling, zowel van gemeente als waterschap. Gegevens over de macht-hebbers sinds de vroege middeleeuwen, de kolonisatie en de

vorming der erven, de uitoefening der stadsrechten en het beheer van de polders.

- o Zestiende-eeuwsche wandelingen door Nederland, D. Th. Enklaar (1934)

In de jaren 1525 tot 1527 heeft Pieter Aelmanszoon, secretaris van Naarden, samen met de bode van zijn stad, nasporingen verricht naar de grenzen van Gooiland en het Sticht.

- o Tusschen Vecht en Eem en Zee; door Dr. Henri Polak. Geschenk van oud-burgemeester De Bekker
- o Eemlandse Klappers, deel 9: Dopen in Eemnes tot 1811
- o Eemlandse Klapper, deel 10: Huwelijken in Eemnes tot 1811
- o Studie over Eemnes; afstudeerprojekt van Bart Jansen, Academie voor Bouwkunst Amsterdam.

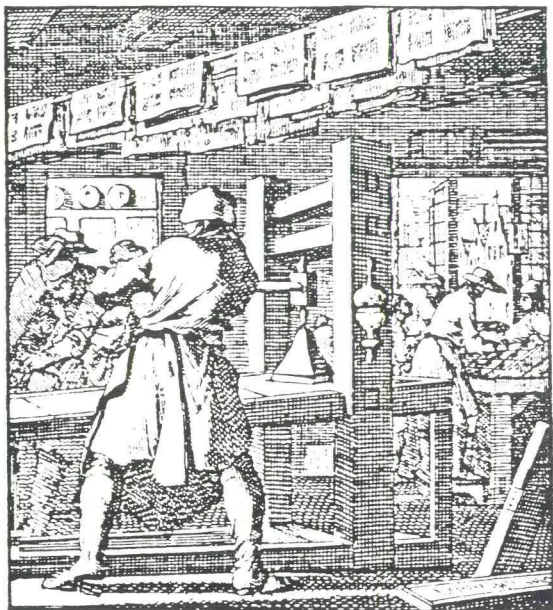
1.2 Boeken over andere plaatsen:

- o Uit de geschiedenis van Baarn (1932), I. Pluim
- o Dit is Baarn (1976-1977); met Ten Geleide van Mevrouw A. Th. de Leeuw-Mertens, loco- burgemeester van Baarn
- o Groeneveld; uitgave van Staatsbosbeheer.
- o Laren, Toen en Nu (1973).
Oude en nieuwe foto's.
- o Het leven van Doctor van Hengel, 1811-1892, geneesheer te Hilversum
- o 't Oge. (1979) Geschiedenis van het waddeneiland Cal-
lensoog van 1250-1614, Henk Schoorl.

1.3 Boeken van algemene aard in de HKE-bibliotheek:

- o Gooilanders voor de Grote Raad (1470-1572) mr. J.M.I. Koster-van Dijk.
Processen uit het archief van de Grote Raad van Meche-
len met betrekking tot inwoners en instellingen in en
om Gooiland. (1979)
- o Postgeschichtsblätter Münster (1974),

*De Boeckdrucker.
Schept uw Geluck, Uit pers en druck.*

*Druckt uw Gemoed op't Woord des Heeren,
Soo, dat, de heilge Letter, net,
In't Herte over word geset,
Waar na ghy u moogd reguleeren,
En dat ghy't geen wat God behaagd
Geduurig in uw boesem draagd.*

met onder andere de dienstregeling van de postdienst
Naarden-Osnabrück in de tweede helft van de achttien-
de eeuw.

o Zo schreven onze voorouders;
Nederlands schrift tussen 1450 en 1700 door Drs. B.N.
Leverland (1980)

o Op zoek naar onze voorouders;

handleiding voor genealogisch onderzoek, door W.Wijnaendts van Resandt (1980)

- o Handleiding voor de beoefening van lokale en regionale geschiedenis (1984), prof .Dr.W. Jappe Alberts.
- o Een methodische aanzet tot een historisch-geografische waardering van Nederlandse landschappen. Verslag van een onderzoek over de Gelderse Vallei door derjaars studenten van de Rijksuniversiteit van Amsterdam.
- o Catalogus 1, 2a en 2b van boekhandel Poolman, Naarden, met veel boeken over hischorische onderwerpen.

1.4 Tijdschriften waarop HKE is geabonneerd of welke van zusterverenigingen worden ontvangen.

- o Tussen Vecht en Eem, Vrienden van het Gooi.
- o Baerne; tijdschrift van de Historische Kring 'Baerne'
- o Van Zoys tot Soest; tijdschrift van de Historische Vereniging Soest.
- o Flehite, tijdschrift van Museum Flehite en de Oudheidkundige Vereniging Flehite, Amersfoort.
- o Eigen Perk; tijdschrift van de Hilversumse Historische Kring 'Albertus Perk'
- o Bun Historiael; tijdschrift van de Historische Vereniging 'Bunscote'
- o Kwartaalbericht, Historische Kring Laren NH
- o Contactblad, Historische Kring Bussum
- o Huizer Kring Berichten
- o Mededelingenblad van de Historische Kring Blaricum
- o 'Oud Muiderberg'; kwartaaluitgave van de Stichting 'Comité Oud Muiderberg.
- o Verenigingsblad van de Oudheidkundige Kring Bathmen
- o Heemschut; tijdschrift van de Vereniging tot Bescherming van Cultuurmonumenten in Nederland

o Gens Nostra; maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging

2. Boeken- niet in de HKE bibliotheek- die interessant zijn voor de kennis van Eemnes en omgeving.

o Ferdinand Huyck, Jacob van Lennep.

Het Eemnes van de 18e eeuw komt voor in het boek Ferdinand Huyck, van Jacob van Lennep. De romanheld is op weg van Soest naar Amsterdam en trekt dus door Eemnes. Sommige auteurs proberen deze reisroute te reconstrueren, maar komen daarbij tot geheel verschillende conclusies. Eén van hen wijst het perceel Wakkerendijk 258 aan als de herberg 'Het Zwaantje', waar Ferdinand het middagmaal gebruikte. Echter kan men vandaar de kerk van Eemnes-Binnen nauwelijks zien, terwijl volgens het boek deze herberg schuin tegenover de kerk lag. Vermoedelijk bedoelde Van Lennep wel deze kerk, maar de beschrijving heeft hij haast letterlijk overgenomen uit het boek 'Tegenwoordige Staat', waarin deze beschrijving echter slaat op de kerk van Eemnes-Buiten. Na de maaltijd gaat Ferdinand, links af slaande, over een slingerend voetpad op weg naar Laren. Inderdaad moet er vroeger zo'n pad geweest zijn, het kwam in Laren uit op de Smeekweg. Maar dit punt is juist ver verwijderd van de grenspaal die volgens het boek daar stond. De achtergrondgegevens van de hier gegeven reisbeschrijving zijn dus niet zonder meer betrouwbaar.

o Lief en Leed in het Gooi; van E.J. Potgieter.

Een viertal vrienden trekt van Baarn naar Blaricum over Eemnes, waar zij overnachten. Het landschap wordt beschreven als een veelkleurig veldtapijt, waarin de rogge, het vlas en de boekweit slechts gezaaid schijnen om het oog te verrukken. Eén van de vrienden had een gesprek met 'eene goede vrome best' in het dorp. Daaruit bleek hem de hoge achting die men koesterde voor de in 1834 gestorven grootgrondbezitter Joan Huydekoper, bewoner van het Huis Groeneveld, welke verering hij verwoordde in het vers 'Het Grootje van Eemnes.' (zie bladzijde 167)

- o Water, J. van de
Groot Placaatboek van Utrecht.
Deel I
Utrecht, 1729
Dit geeft de tekst van talrijke uitspraken over de grenzen.
- o Enklaar, D.Th.
Middeleeuwsche Rechtsbronnen van Stad en Lande van Gooiland.
Utrecht, 1932.
Dit boek geeft eveneens vele stukken betreffende de grenzen.
- o Goede D. de
Eemland.
Enkhuizen, 1944
Historische onderzoekingen naar de rechterlijke organisatie en de bestuurspolitiek in Eemland, om daarmee het Westfrieze karakter van 'het recht in Eemland aan te tonen.
- o Polak, H.
De zoom van het Gooi.
Amsterdam, 1936
- o A.N.W.B.
Eigen land met open ogen - Utrecht
's-Gravenhage, 1966
- o Beekman, A.A.
Nederland als polderland.
Zutphen, z.j.
- o Beekman A.A.
Eemnes Binnen (dijks) en Eemnes Buiten(dijks).
in:
J.H. Gallée, e.a.
Nomina Geographica Neerlandica, deel IV, blz 22-29
Leiden, 1899.
- o Enklaar, D.Th.
De oudste kaarten van Gooiland en zijn grensgebieden.
Nederlandsch Archievenblad 39 185-205 (1931).
- o Enklaar D.Th en A.C.J. de Vrankrijker.
Geschiedenis van Gooiland.

- Amsterdam, 1941.
- o Heide, G.D. van der
Van landijs tot polderland.
Amsterdam, 1965
 - o Nederland in vroeger tijd
Deel XI- Utrecht
Herdruk van oorspronkelijke uitgave in 1772.
Zaltbommel, 1965.
 - o Perk A.
Nalezingen en Bijvoegsels
bij
Hortensius over de
Opkomst en den Ondergang van Naarden,
met vertaling en aantekeningen van Prof.
Peerlkamp.
Utrecht, 1866
 - o Rodenburg, J.B.
De grenzen van het Gooi.
Hilversum, 1938.
 - o Rijk, J.A. de
Wandelingen door Gooi- en Eemland en omstreken
Hilversum, 1905
 - o Rijkscommissie voor Monumentenbeschrijving.
Kunstreisboek door Nederland.
Amsterdam, 1965.
 - o Vrankrijker, A.C.J. de
Stad en Lande van Gooiland
Bussum, 1968.

HET GROOTJE VAN EEMNES.

1.

Er was rouwe op het huis,
Er was rouwe in de kluis,
Toen de Heer ons gebed had verworpen;
Want zoo lang als hij leed,
Ging een biddende kreet
Als een offerand op uit de dorpen!

2.

Toen de doodsmarc kwam,
Zie, mijn wangen zijn stram,
Maar ik schreide als het kind van mijn kindren!
In der schamelen nood
Gaf hij meer nog dan brood,
Als een vriend had hij troost voor zijn mindren.

3.

O hoe heugt mij de dag,
Toen mijn bitter geklag
Mij geen uitstel der pacht mogt verwerven!
En ik wenschte bij Reyn
Op het kerkhof te zijn,
Zoo mijn weezen ook mij konden derven!

4.

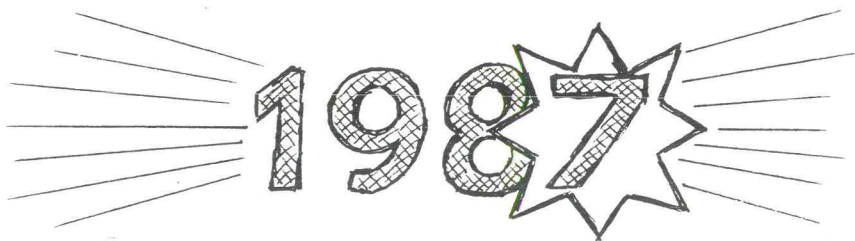
Het werd nooit mij verteld,
Wie het hem heeft gemeld,
Maar hij kwam eer de schemering daalde;
En 't mag stervend zijn geest
Nog ten troost zijn geweest,
Dat hij 't zoo voor de weduw betaalde.

5.

Want voor arm en voor rijk
Is het doodsbed gelijk;
Aller laatste is een bede om ontferming;
Hij werd zeker verhoord!
Was hij steeds, naar Gods woord,
Den verdrukten geen schild ter bescherming

6.

Ik ben de eenige niet;
Neen, zoo ver in 't verschiet
Uit de schouwen daar rookwolkjes rijzen,
En ge sikkels in 't graan
Door de Eemnessers ziet slaan,
Blijven dankbare harten hem prijzen!

Van de redactie.

Het laatste nummer van 1986 ligt weer voor u. Wij danken iedereen die heeft bijgedragen aan het tot stand komen van de achtste jaargang van ons blad. Mogen wij opnieuw op uw medewerking rekenen het komende jaar?

Gaarne zien wij uw bijdrage tegemoet voor 15 februari 1987.

Tot slot wensen wij u een zeer voorspoedig 1987.

(Dit is bestemd voor niet-leden van de Historische Kring Eemnes)

wat voorbij is komt

niet weerom': heet het gezegde. Toch zijn er veel mogelijkheden om bepaalde gebeurtenissen, zaken, dingen enz. 'aan de vergetelheid te ontrukken'.

Onze voorouders hebben zich daar ook reeds mee beziggehouden:

archieven vol met gegevens over woonplaatsen, familienamen, gebruiken, ambachten, landkaarten, prenten en nog vele andere interessante onderwerpen. Het is zinvol door bestudering van al deze gegevens uw inzicht te verrijken omtrent de historie van ons verleden.

Bent u ook geïnteresseerd, onze Historische Kring Eemnes zal u graag daarbij helpen en het is aan u onderstaande kaart in te vullen, in te leveren bij de ledenadministratie: Raadhuislaan 39 Eemnes, tel. 146 89

(Informeer ook eens bij uw vrienden en kennissen naar hun belangstelling voor HKE)

Datum

:

Naam

:

Adres

:

Postcode /

:

Plaats / Telefoon

- ☐ heeft belangstelling voor de activiteiten der Historische Kring Eemnes (HKE).
Wil hierover gaarne nadere informatie ontvangen.

- ☐ geeft zich op als lid van de Historische Kring Eemnes (HKE) à f 15,- per jaar.
+ eventueel f 2,50 verzendkosten.

- ☐ speciale belangstelling voor de werkgroep:
☐ Monumenten	☐ Biblio/topografie	☐ 2e Wereldoorlog
☐ Genealogie	☐	

Handtekening:

□ : Voorkeur aanstippen.

